

Ресурси екологічного туризму України

- Туристичний потенціал України.
- Туристичний потенціал Запорізької області.

Основні поняття: туристичний потенціал, об'єкти екологічного туризму, центри екологічного туризму.

Україна – одна з найбільших країн на південному сході Європи.

Клімат України – помірно-континентальний із певними особливостями в Карпатах і на південному березі Криму, де він має риси субтропічного. Найбільша гірська система – Українські Карпати – простягається смугою завдовжки понад 270 км і завширшки понад 100 км. Найвища вершина України – гора Говерла (2061 м), розташована у Черногорському масиві Українських Карпат.

Багатство природного й історико-культурного потенціалу України важко переоцінити: Чорне й Азовське моря, Карпати, Придніпров'я, Поділля і Волинь, понад 70 тис. річок, найбільші з яких Дніпро, Дністер, Південний Буг, Сіверський Донець і Дунай. Лісові площі становлять 14% території країни.

Біосферні заповідники:

Назва	Рік створення	Область
1. Асканія-Нова ім Ф. Е. Фальц-Фейна	1898	Херсонська
2. Чорноморський біосферний заповідник	1927	Херсонська, Миколаївська
3. Карпатський біосферний заповідник	1968	Закарпатська
4. Дунайський біосферний заповідник	1981	Одеська

...

Біосферний заповідник **Асканія-Нова** найстаріший степовий резерват світу, одне з 7 природних чудес України, що входить в сотню найвідоміших заповідних територій планети. Він є найкрупнішим серед європейських степових заповідних територій. Розташований у Херсонській області.

Заповідник Асканія-Нова засновано нащадком німецьких колоністів Фрідріхом Едуардовичем Фальц-Фейном. Першим кроком у створенні заповідника стало відкриття зоопарку, а за кілька років закладено дендрологічний парк. У 1898 р. заповідною стає ділянка степу площею понад 500 га. Саме цей рік вважається роком створення заповіднику.

Сучасна територія заповідника розділена на Північну і Південну частини та Великий Чапельський Під. В Асканії-Новій крім зоологічного та дендрологічного парків зараз функціонує науковий музей, ботанічний сад та орнітологічний парк.

Дендрологічний парк є найкрупніший в степовій зоні України, у ньому розміщується понад 1000 деревних і близько 700 трав'янистих видів рослин.

На ділянках цілинних степів збереглися ковила Лессинга, українська, волосиста, тюльпани скіфський і Шренка, цибуля Регеля, волошка Талієва та інші рідкісні та зникаючі степові види.

В Асканії-Новій мешкають в напіввільних умовах зебри і антилопи, бізони та буйволи, олені і дикі коні. Тут утримуються найбільші в світі популяції коней Пржевальського, туркменського кулана і сайгаків. Всього в колекції налічується 120 видів тварин, 73 з яких знаходяться в Червоних книгах і міжнародних списках рідкісних і зникаючих видів.

Територію заповідника проходить Азово-Чорноморський міграційний коридор, яким щорічно переміщається понад 250 видів птахів. Асканія-Нова – один з основних пунктів весняно-осінніх скупчень сірого журавля, зимівель дрохви, білолобого гусака і багатьох інших видів.

З ссавців в степу постійно мешкають борсук, лисиця, вовк, заєць-русак, безліч представників ряду гризунів. Плазуни мають в своєму складі ряд раритетних видів: полоз сарматський, степова гадюка, медянка. В цілому, тваринний світ заповідної території налічує 69 видів, занесених в Червону книгу України, 295 що охороняються Бернською конвенцією, 104 Боннською конвенцією, 12 занесених в Європейський червоний список.

Другим за часом заснування є **Чорноморський біосферний заповідник**, який було створено у 1927 р., статус Біосферного надано в 1985 р. (Херсонська, Миколаївська області).

Це найбільший в Україні біосферний заповідник, територія якого складається з кількох ділянок, що представляють різні ландшафти приморського півдня України: лісостеповий, піщано-степовий, пустельно-степовий, та приморський солончаковий. Найбільш цінними є лісові ділянки заповідника, зокрема Волижин ліс (Кінбурнська коса і примикає до Дніпровсько-Бузького лиману), де ростуть віковічні дуби з діаметром стовбура до 2 м.

Три материкові ділянки розташовані на Кінбурнській косі. До складу заповідника належать Тендрівська Коса, острови Довгий, Круглий та інші. У межах суходолу поширені піски, солончаки, луки. Трапляються також озера та ділянки лісів.

Фауна заповідника нараховує близько 3500 видів (більша частина безхребетні: комахи понад 2200 видів, павукоподібні більше 160 видів, 65 молюсків. Найбільшою цінністю заповідника є орнітофауна, чимало представників якої занесено до Червоної книги України (понад 300 видів птахів, з яких гніздяться у заповіднику 100 видів). Великим є не лише різноманіття, а й чисельність птахів, наприклад, тут зимує понад 100 тис. особин. На заповідній території налічують також понад 50 видів ссавців. Варто звернути увагу, що в межах заповідних територій зустрічаються рідкісні та червонкнижні види. Серед плазунів це полоз жовточеревий та мідянка чотирисмуга, гадюка степова; серед ссавців – вечірниця мала, борсук, видра річкова, афаліна чорноморська, білобочка чорноморська та тюлень-монах; а серед риб – білуга чорноморська, лосось чорноморський, коник морський, півень морський та інші.

Карпатський біосферний заповідник розташований на сході Закарпатської області, здебільшого в горах. Створено його в 1968 р., в 1992 р. занесено до мережі біосферних резерватів ЮНЕСКО. Особливістю заповідника є наявність восьми локацій, які відображують усю різноманітність природи Карпат.

Найвищим є Черногорський масив, який межує з Говерлою. Найнижча місцевість відповідає рівню води в Тисі біля м. Виноградів; висота цієї місцевості – 180 м. Більша частина заповідної території вкрита ялиновим лісом, який переважає на гірських ділянках. Вік деревостану сягає тут 100 років і більше. У передгір'ї дуже поширений бук, який вважають візитівкою заповіднику. Одну з його ділянок у 2007 р., разом з подібною в Німеччині, занесено до переліку об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Її назва – «Букові праліси Карпат». Досить значним є й поширення тису ягідного – представника ЧКУ. Поблизу м. Хуст є добре відома ділянка, що має назву «Долина нарцисів».

Карпатський біосферний заповідник виділяється найбільшою чисельністю видів, занесених до ЧКУ: рослинний світ – 183, тваринний світ – 84.

Заповідник привертає увагу туристів не лише багатим рослинним і тваринним світом. Приблизно за 15 км на південь від Рахова встановлено стелу «Центр Європи». До послуг туристів тут є музей-колиба. На південній околиці Рахова функціонує «Музей екології гір та історії природокористування в Українських Карпатах».

Дунайський біосферний заповідник створено у 1981 р. в дельті Дунаю біля м. Вилкове. Дельта Дунаю є екологічним серцем Східної Європи, а також одним із найбільших водно-болотних угідь з водними каналами, очеретами, численними озерами, луками, болотами, затопленими лісами, пісками і залишками степів.

У 1999 р. рішенням ЮНЕСКО заповідник включено до світової мережі біосферних резерватів.

Територія біосферного заповідника включає острови у верхніх і нижніх частинах Дунаю, зарості очерету на північ від Дунаю, водойми дельти і акваторію моря (2 км від берега).

Це транскордонний заповідник, до його території прилегла заповідна територія в суміжній Румунії. Румунська частина більша за українську.

Тут є сотні видів рідкісних рослин, екзотичних тварин і риб, багато з яких у списку видів, що зникають.

За кількістю видів фауна дельти Дунаю є одним з найбагатших місць Європи: комах близько 2000 видів, у тому числі 40 червонокнижних видів; амфібії – 11 видів, плазуни – 6 видів; ссавці 45 видів (7 Європейський червоний список и 19 Червона книга України). Багатий і різноманітний рослинний світ дунайської дельти налічується близько 1,5 тис. видів рослин. Птахи є головними мешканцями заповідника, понад 350 видів. Тут можна побачити фантастично красивих європейських білих пеліканів, косарів, білохвостих орланів, гусей та інших птахів. У дельтових водах мешкає понад 100 видів риб.

Опинившись у цій місцевості, доцільно відвідати «Українську Венецію» – м. Вилкове, чимало вулиць якого є каналами, якими пересуваються на човні. Цікавою є й історія міста. Воно було засновано на березі моря в середині 18 ст. старообрядцями, які не прийняли церковної реформи 1650-1660 рр. Монументальним свідченням прибуття сюди переселенців є пам'ятник засновникам міста, встановлений на березі Дунаю. Після розформування Запорізької Січі у 1775 р. сюди прибули і запоріжці.

Найстарішим природним заповідником є **Канівський заповідник**, який було засновано у 1923 році (Черкаська обл.)

Заповідник об'єднує три різні за природними особливостями частини: надзаплавну нагірну – вкриті лісом яри та пагорби на правому березі Дніпра – всесвітньовідомі Канівські геологічні дислокації: два заплавні острови на Дніпрі – Круглик і Шелестів; Зміїні острови у Канівському водосховищі.

Значне наукове зацікавлення становлять екосистеми заплавних островів. Саме їх можна віднести до еталонних. Після створення на Дніпрі каскаду водосховищ таких островів практично не залишилося.

У флорі заповідника нараховується близька 1000 видів судинних рослин, 170 видів лишайників, 138 – мохоподібних, а понад 1000 види справжніх грибів.

В районі Канівських локацій виявлено понад 10 тис. видів безхребетних тварин (всього по Україні їх нараховується 25 тис. видів). Серед хребетних тварин у заповіднику мешкають понад 200 видів птахів, 50 видів ссавців, 11 видів земноводних, 8 видів плазунів, 37 видів риб.

На території заповідника охороняються 26 видів тварин, занесених до Європейського червоного списку, 83 види, занесені до Червоної книги України, та 175 видів тварин, що підлягають особливій охороні згідно з Бернською конвенцією.

НПП Подільські Товтри створено у 1996 році (Хмельницька область).

НПП Бузький Гард (Миколаївська обл.)

У 1994 році створено регіональний ландшафтний парк «Гранітно-степове Побужжя», який у 2000 році надано статус НПП та перейменовано у **Бузький Гард**.

НПП Олешківські піски (створений у 2010 році, розташований на території Херсонської області).